

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 47 Volume: 9 Issue: 47

Aralık 2016 December 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN DEĞER YÖNELİMLERİNİN SCHWARTZ DEĞERLER ÖLÇEĞİ AÇISINDAN İNCELENMESİ INVESTIGATION ON THE VALUES OF SCHWARTZ VALUES FOR THE VALUES OF HIGH SCHOOL STUDENTS

Özgür KIRAN*
Seyfullah GÜL**

Öz

Bir toplumda yaşayan tüm bireylerin o toplumun toplumsal değerlerini aynı düzeyde önemsemeleri mümkün değildir. Bireylerin değer sistemlerinin oluşumu, yaşamlarının ilk yıllarından başlayarak öncelikle aile daha sonra çevre, eğitim, inanış, medya araçları gibi önemli bir takım etkenler tarafından belirlenir. Bireylerin yaşadıkları ailenin çekirdek ya da geleneksel olması, yine parçalanmış ya da sağlıklı olması, yetiştikleri sosyo-kültürel ve ekonomik çevrenin kırsal ya da kent ortamı olması tüm bu değerlerin benimsenmesi sürecinde etkilidir. Bu çalışmada lise öğrencilerinin davranışlarına yön veren değerler, "Schwartz Değerler Ölçeği" kullanılarak incelenmiştir. Araştırmamız günümüz ortaöğretim gençlerinin sahip oldukları değer yönelimlerinin tespit edilmesi ve bu anlamda değerlerin gelecekte seyredeceği yönü belirlemesi bakımından da işlevsel bir öneme sahip olacaktır. Yine araştırmadan elde edilecek sonuçlara göre değerleri korumanın ve sürdürmenin toplumsal açıdan ne derece önemli olduğunun ortaya konması hedeflenmektedir.

Araştırmada bireysel değer sistemi üzerinde önemli etkileri olduğunu düşündüğümüz cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü ve yaşanan yer, bağımsız değişkenler olarak belirlenmiştir. Araştırmada bir anket formu ve bir de S. Schwartz tarafından geliştirilerek birçok ülkede de uygulanmış olan 57 maddelik, "Schwartz Değerler Ölçeği" kullanılmıştır. Veriler SPSS 20 paket programında çözümlenerek tablolar halinde sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Değer, Değer Yönelimleri, Schwartz Değer Ölçeği, Gençlik.

Abstract

It is not possible to care about the social values of all the individuals and society that live in a society. The formation of individual value systems is determined by a number of important factors, starting from the first years of life, primarily through family, environment, education, beliefs, media tools. Individuals are affected by the fact that the family they live in is either core or traditional, again fragmented or healthy, the socio-cultural and economic environment in which they grow is a rural or urban environment, and in the process of adopting all these values. In this study, values that direct the behavior of high school students were examined using the "Schwartz Value Scale". Our research will also have a functional proposition for determining the value orientations of today's secondary school youth and determining the direction in which values will flow in the future. Again, according to the results obtained without research, it is aimed to show how important it is to protect the values and to maintain the socially.

Gender, class level, type of school, and place of residence that we think have significant effects on the individual value system in the study were determined as independent variables. A questionnaire form was used in the research and a 57-item "Schwartz Value Scale" developed by S. Schwartz and used in many countries. The data was analyzed in SPSS 20 packet program and presented in tabular form.

Keywords: Value, Value Orientations, Schwartz Value Scale, Youth.

Giriş

Teknolojik ilerlemelere bağlı olarak iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler toplumlar arası etkileşim ve iletişimi de kolaylaştırmıştır. Bu süreçte meydana gelen değişimlerden etkilenen unsurların başında ise o toplumun değerleri gelmektedir. Çünkü küreselleşmenin etkisindeki gündelik hayat, çabuk uyarılabilen ve yönlendirilebilen bir kitlenin oluşmasına neden olmaktadır. Bu da toplumların köklü değerlerine zarar vermektedir (Ersoy, 2012: 29). Aile ve okulun da çocuğun gelişimine uygun etkinlikleri düzenleyici olarak merkezi konumunu kaybetmesiyle başlayan bilginin denetlenememesi, değerler eğitimi de zorlaştırmaktadır (Sevinç, 2006: 222). Bireylerde değer oluşumu eğitim öğretim süreciyle bir arada gerçekleşmektedir. Bu anlamda gençlerin okul ve aile yaşantılarında değerleri kazanmaları beklenir (Bulut, 2013: 1258). Ancak özellikle çocuk ve gençler üzerindeki etkisi açısından iletişim teknolojileri merkezi bir konuma geçmiş gibi görünse de aile ve eğitim merkezi konumunu sürdürmektedir.

Araştırmada cevabını aradığımız sorular şunlardır;

1. Öğrencilerin cinsiyetleri ile davranışlarına yön veren değeri arasında ilişki var mıdır?
2. Öğrenim gördükleri okul türleri ile değer yönelimleri arasında ilişki var mıdır?

* Yrd. Doç. Dr., Sinop Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.

** Yrd. Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Alanı

3. Uzun süre yaşadıkları yer ile değer yönelimleri arasında ilişki var mıdır?
4. Sınıf düzeyleri ile değer yönelimleri arasında ilişki var mıdır?
5. Ebeveyn eğitim durumları ile değer yönelimleri arasında ilişki var mıdır?

1. Amaç

Bu çalışmada lise öğrencilerinin davranışlarına yön veren değerlerin hangileri olduğu ve bu değerler ile cinsiyet, okul türü, sınıf ve yaşanan yer değişkenleri arasında nasıl bir ilişki olduğunun saptanması amaçlanmıştır. Araştırmamız günümüz lise öğrencilerinin sahip oldukları değer yönelimlerinin tespit edilmesi ve bu anlamda da değerlerin gelecekte seyredeceği yönü belirlemesi bakımından ayrı bir öneme sahip olacaktır.

2.Yöntem

Araştırmanın evrenini lise öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem ise Samsun Atakum ilçesindeki liselere devam eden öğrenciler arasından tabakalı tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemi, 7588 popülasyon ve (+) (-) %5 güven seviyesinde 240 ortaöğretim öğrencisidir. Bu öğrencilerin davranışlarına yön veren değerlerin farklı değişkenler ile ilişkisi olup olmadığı araştırılmıştır.

2.1. Veri Toplama Aracı

Anket formunda, sosyo-demografik durumlara ilişkin soruların yanı sıra değer ölçeği olarak 57 maddeden oluşan "Schwartz değerler ölçeği" kullanılmıştır. Bu 57 madde, güç, başarı, hazcılık, uyarılımlık, özyönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, uyma, güvenlik ve geleneksellik olmak üzere 10 alt değer tipinden oluşmakta, bunlarda yine; muhafazacı yaklaşım, özaşkınlık, yeniliğe açıklık ve özgenişletim olmak üzere dört ana değer boyutu altında toplanmaktadır.

2.2. Veri Analizi

Araştırma evrenini oluşturan lise öğrencilerinin önce sosyo demografik özelliklerini betimleyici frekans ve yüzdeler dağılımları çıkarılmış, ardından ölçeğin toplam puanları için aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri bulunmuştur. Nicel gruplara normallik testi yapılarak normal dağılım özelliğine sahip olmalarından dolayı parametrik testler uygulanmıştır. ANOVA sonucu gruplar arasında fark çıktığında bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için (varyanslar homojen olduğu için) post-hoc LSD testleri yapılmış ve tablolar halinde sunulmuştur. Verilerin SPSS de anlamlılık seviyesi ,05 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha korelasyon katsayısının 0,845 olduğu (ölçeğimizin güvenilir olduğu) tespit edilmiştir.

3.Bulgular

Tablo 1:Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı

	Sayı	%
Kız	142	59,2
Erkek	98	40,8
Toplam	240	100,0

Ankete katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımına bakıldığında; 142 (%59,2) kız, 98 (%40,8) erkek öğrenciden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okul Türlerine Göre Dağılımı

Okul Türleri	Sayı	%
Anadolu Lisesi	165	68,8
Fen Lisesi	23	9,6
Meslek Lisesi	52	21,7
Toplam	240	100,0

Uygulama yapılan okullarda, ankete katılan öğrenci dağılımı incelendiğinde; %68,8'i Anadolu Lisesinde, %9,6'sı Fen Lisesinde, %52'si de Meslek Lisesinde öğrenim görmektedirler. Bu okullarda anket uygulanan öğrencilerin dağılımının öğrenci sayıları ile orantılı olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Öğrencilerin Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yer Dağılımı

	Sayı	%
Köy-Kasaba	10	4,2
İlçe	54	22,5
İl-Büyükşehir	172	71,7
Yurt dışı	4	1,7
Toplam	240	100,0

Anket uygulanan öğrencilerin %71,7'sinin yaşamlarının çoğunu "il-büyükşehirde" geçirdiğini, %22,5'inin "ilçelerde" geçirdiğini, %4,2'sinin "köy ya da kasaba" statüsündeki yerlerde geçirdiğini, %71,7'sinin de yaşamlarının çoğunu yurt dışında geçirdiğini belirttikleri görülmektedir. Buna göre araştırmaya katılan örneklemin çoğunluğunun (%71,7) yaşamlarının büyük çoğunluğunu kentlerde geçirdikleri görülmektedir.

Tablo 4: Schwartz Değerler Ölçeği değer boyutları ve ana değer tiplerinin, güvenirlik katsayıları, örneklem genelindeki ortalama ve standart sapmaları

Birey Düzeyi Alt Değer Boyutları	N	Cronbach's Alpha	Mean	Std. Deviation
Evrensellik	240	,801	48,63	11,334
İyilikseverlik	240	,800	47,89	11,696
Güvenlik	240	,660	38,08	7,885
Uyarılım	240	,656	33,10	6,453
Geleneksellik	240	,626	28,18	8,118
Başarı	240	,728	25,88	6,240
Güç	240	,696	21,78	7,766
Uyma	240	,612	20,55	5,696
Hazcılık	240	,697	14,77	5,056
Özyönelim	240	,667	13,51	5,440
Ana Değer Tipleri				
Muhafazakârlık	240	,880	96,53	21,768
Özaşkinlik	240	,811	86,80	18,695
Özgenişletim	240	,742	62,42	15,712
Yenilikçilik	240	,659	46,61	10,306

Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin birey düzeyi alt değer boyutlarının önemsenme sıralaması ise şu şekildedir; evrensellik, iyilikseverlik, güvenlik, uyarılım, geleneksellik, başarı, güç, uyma, hazcılık ve özyönelimdir. Öğrencilerin alt değer boyutu bağlamında en fazla, (özaşkinlik ana değer grubunu oluşturan) evrensellik ve iyilikseverlik değerlerine önem verdikleri görülmektedir. İyilikseverlik bireyin yakın olduğu kişilerin iyiliğini gözetme ve geliştirmeye dayanırken, evrenselcilik ise tüm insanların ve doğanın iyiliğini gözetmeye yöneliktir. Bu anlamda gençlerin yakın ve uzak çevreleri arasında çok fazla bir ayrıma gitmedikleri söylenebilir. Öğrencilerin ez az önemi ise bireyselliği, bencilliği öne çıkaran hazcılık ve özyönelim değerlerine verdikleri görülmektedir.

Öğrencilerin ana değer tiplerine yükledikleri önem düzeyleri sırasıyla özaşkinlik, muhafazakârlık, özgenişletim ve yenilikçilik şeklindedir. Bu durum öğrencilerin, değişimden ziyade düzenin devamlılığını daha önemli gördüklerine ve toplumsal değerleri bireysel değerlerden daha çok önemsediklerini göstermektedir. Kuşdil ve Kağıtçıbaşı'nın (2000: 70) araştırma sonuçlarında da, evrenselcilik ve iyilikseverlik değerleri ilk sıraları almışlardır. Ana değer tiplerinde de yine özaşkinlik ve muhafazacı yaklaşımlar ilk sıraları almışlardır. Özdemir ve Koruklu'nun (2011: 199) araştırmalarında da evrenselcilik ve iyilikseverlik değerleri önemsenme açısından ilk sıralarda yer almıştır.

Tablo 5: Muhafazakârlık değeri ortalama puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonuçları

Gruplar	N	\bar{x}	ss	Sh \bar{x}	t Testi			
					t	Sd	p	
MUHAFAZAKÂRLIK	Kız	142	88,53	16,819	1,41	1,727	238	,085
	Erkek	98	84,31	20,959	2,11			

Örnekleme oluşturan öğrencilerin muhafazakârlık değer boyutu puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($t=1,727$; $p>,05$). Ancak kız öğrencilerin puan ortalamasının daha yüksek olduğu görülmektedir. Yalmancı'nın (2009) araştırmasında da bu değer boyutunda anlamlı bir farklılık çıkmamıştır.

Tablo 6: Özaşkinlik değeri ortalama puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonuçları

Gruplar	N	\bar{x}	ss	Sh \bar{x}	t Testi			
					t	Sd	p	
ÖZAŞKINLIK	Kız	142	99,92	18,551	1,557	2,957	238	,006
	Erkek	98	91,60	25,019	2,527			

Öğrencilerin özaşkinlik değer boyutu puanının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır. ($t=2,957$; $p<,05$). Bu farklılık kızların lehine gerçekleşmiştir. Yalmancı'nın (2009) araştırmasında da kızların lehine istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Tablo 7: Yenilikçilik değeri ortalama puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonuçları

Gruplar	N	\bar{x}	ss	Sh \bar{x}	t Testi			
					t	Sd	p	
YENİLİKÇİLİK	Kız	142	46,83	10,431	,875	,402	238	,688
	Erkek	98	46,29	10,166	1,027			

Öğrencilerin yenilikçilik değer boyutu puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. ($t=,402$; $p>,05$). Yalmancı'nın (2009) araştırmasında da istatistiki bir farklılık çıkmamıştır.

Tablo 8: Özgenişletim değeri ortalama puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonuçları

	Gruplar	N	\bar{x}	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
ÖZGENİŞLETİM	Kız	142	62,46	14,993	1,258	,049	238	,961
	Erkek	98	62,36	16,777	1,695			

Öğrencilerin özgenişletim değer boyutu puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. ($t=,049$; $p>,05$). Yalmancı'nın (2009) araştırmasında da istatistiki bir farklılık çıkmamıştır.

Tablo 9: Muhafazakârlık değeri puanlarının okul türleri değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

f, \bar{x} ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	\bar{x}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
Muhafazakârlık	Anadolu Lisesi	165	86,81	17,985	G.Arası	59,934	2	29,967	,085	,918
	Fen Lisesi	23	88,13	22,828	G.İçi	83469,861	237	352,194		
	Meslek Lisesi	52	86,19	19,279	Toplam	83529,796	239			
	Toplam	240	86,80	18,695						

Öğrencilerin muhafazakârlık değer puanlarının öğrenim gördükleri okul türlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=,085$; $p>,05$).

Tablo 10: Özaşkinlik değeri puanlarının okul türleri değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları

f, \bar{x} ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	\bar{x}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
Özaşkinlik	Anadolu Lisesi	165	96,30	22,018	G.Arası	36,119	2	18,059	,038	,963
	Fen Lisesi	23	97,57	23,727	G.İçi	113215,73	237	477,704		
	Meslek Lisesi	52	96,77	20,449	Toplam	113251,85	239			
	Toplam	240	96,53	21,768						

Öğrencilerin özaşkinlik değer puanlarının öğrenim gördükleri okul türlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=,085$; $p>,05$).

Tablo 11: Yenilikçilik değeri puanlarının okul türleri değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları

f, \bar{x} ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	\bar{x}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
Yenilikçilik	Anadolu Lisesi	165	46,85	9,968	G.Arası	173,693	2	86,847	,816	,443
	Fen Lisesi	23	44,00	12,251	G.İçi	25209,490	237	106,369		
	Meslek Lisesi	52	46,98	10,489	Toplam	25383,183	239			
	Toplam	240	46,61	10,306						

Öğrencilerin yenilikçilik değer puanlarının öğrenim gördükleri okul türlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=,816$; $p>,05$).

Tablo 12: Özgenişletim değeri puanlarının okul türleri değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları

f, \bar{x} ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	\bar{x}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
Özgenişletim	Anadolu Lisesi	165	62,46	15,628	G.Arası	1,045	2	,523	,002	,998
	Fen Lisesi	23	62,35	17,442	G.İçi	58997,288	237	248,934		
	Meslek Lisesi	52	62,31	15,499	Toplam	58998,333	239			
	Toplam	240	62,42	15,712						

Öğrencilerin özgenişletim değer puanlarının öğrenim gördükleri okul türlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA)

sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=,002$; $p>,05$).

Tablo 13: Muhafazakârlık değeri puanlarının uzun süre yaşanan yere göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları

<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları							
Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>	*	
Muhafazakârlık	Köy-Kasaba	10	87,80	27,373	G.Arası	2952,237	3	984,079			1-4
	İlçe	54	86,43	15,352	G. İçi	80577,559	236	341,430			2-4
	İl-Büyükşehir	171	83,78	18,297	Toplam	83529,796	239		2,882	,037	3-4
	Yurt dışı	5	63,60	33,269							
	Toplam	240	86,80	18,695							

Öğrencilerin muhafazakârlık puanlarının uzun süre yaşanan yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=2,882$; $p<,05$). Gerçekleştirilen LSD çoklu karşılaştırma analizine göre (*); her üç grupla yurt dışında yaşayanlar arasında yurt dışında yaşayanlar aleyhine $p<,05$ önem düzeyinde anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Yerleşim yeri küçüldükçe öğrencilerin muhafazakârlık değerlere verdikleri önemin yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 14: Özaşkınlık değeri puanlarının uzun süre yaşanan yer değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları							
Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>	*	
Özaşkınlık	Köy-Kasaba	10	96,61	19,998	G.Arası	5671,290	3	1890,430			1-4
	İlçe	54	99,72	15,992	G. İçi	107580,560	236	455,850			2-4
	İl-Büyükşehir	171	93,60	38,298	Toplam	113251,850	239		4,147	,007	3-4
	Yurt dışı	5	64,80	56,654							
	Toplam	240	96,53	21,768							

Öğrencilerin özaşkınlık puanlarının uzun süre yaşanan yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=4,147$; $p<,05$). Gerçekleştirilen LSD çoklu karşılaştırma analizine göre (*); her üç grupla yurt dışında yaşayanlar arasında yurt dışında yaşayanlar aleyhine $p<,05$ önem düzeyinde anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Yerleşim yeri küçüldükçe öğrencilerin özaşkınlık değerlere verdikleri önemin yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 15: Yenilikçilik değeri puanlarının uzun süre yaşanan yer değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları							
Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>	*	
Yenilikçilik	Köy-Kasaba	10	43,50	13,575	G.Arası	101,237	3	33,746			1-4
	İlçe	54	46,70	9,148	G. İçi	25281,946	236	107,127			2-4
	İl-Büyükşehir	171	46,75	10,595	Toplam	25383,183	239		,315	,015	
	Yurt dışı	5	47,00	5,099							
	Toplam	240	46,61	10,306							

Öğrencilerin yenilikçilik puanlarının uzun süre yaşanan yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=,315$; $p<,05$). Gerçekleştirilen LSD çoklu karşılaştırma analizine göre (*); yurt dışında yaşayanlar lehine $p<,05$ önem düzeyinde anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Yerleşim yeri büyüdükçe öğrencilerin yenilikçi değerlere verdikleri önemin yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 16: Özgenişletim değeri puanlarının uzun süre yaşanan yer değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları							
Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>	*	
Özgenişletim	Köy-Kasaba	10	58,80	14,148	G.Arası	1180,373	3	393,458			1-3
	İlçe	54	58,94	15,557	G. İçi	57817,961	236	244,991			1-4
	İl-Büyükşehir	171	63,55	15,765	Toplam	58998,333	239		1,606	,018	2-3
	Yurt dışı	5	68,40	15,339							3-4
	Toplam	240	62,42	15,712							

Öğrencilerin özgenişletim puanlarının uzun süre yaşanan yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=1,606$; $p<,05$). Yerleşim yeri büyüdükçe öğrencilerin özgenişletim değerlerine verdikleri önemin yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 17: Muhafazakârlık puanlarının sınıf değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları

<i>f, \bar{x} ve ss Değerleri</i>				ANOVA Sonuçları							
Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>	*	
Muhafazakârlık	9. sınıf	95	90,92	14,852	G.Arası	6718,550	3	2239,51	6,881	,000	1-3
	10. sınıf	26	89,88	15,632	G.İçi	76811,246	236	325,471			2-3
	11. sınıf	81	79,41	22,413	Toplam	83529,796	239				3-4
	12. sınıf	38	90,18	16,258							
	Toplam	240	86,80	18,695							

Öğrencilerin muhafazakârlık puanlarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=6,881$; $p<,05$). Gerçekleştirilen LSD çoklu karşılaştırma analizine göre (*); 11. Sınıfa devam eden öğrencilerin muhafazakârlık değerlerine daha yüksek önem verdikleri saptanmıştır.

Tablo 18: Özdeşlik puanlarının sınıf değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

<i>f, \bar{x} ve ss Değerleri</i>				ANOVA Sonuçları							
Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>	*	
Özdeşlik	9. sınıf	95	98,97	15,974	G.Arası	11242,538	3	3747,51	8,670	,000	1-3
	10. sınıf	26	105,31	12,152	G.İçi	102009,31	236	432,243			2-3
	11. sınıf	81	87,44	28,180	Toplam	113251,85	239				3-4
	12. sınıf	38	103,76	17,086							
	Toplam	240	96,53	21,768							

Öğrencilerin özdeşlik puanlarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=8,670$; $p<,05$). Gerçekleştirilen LSD çoklu karşılaştırma analizine göre (*); 11. Sınıfa devam eden öğrencilerin özdeşlik değerlerine daha yüksek önem verdikleri saptanmıştır.

Tablo 19: Yenilikçilik puanlarının sınıf değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

<i>f, \bar{x} ve ss Değerleri</i>				ANOVA Sonuçları							
Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>	*	
Yenilikçilik	9. sınıf	95	43,02	10,665	G.Arası	1453,805	3	484,602	4,779	,003	1-3
	10. sınıf	26	46,85	11,102	G.İçi	23929,378	236	101,396			2-3
	11. sınıf	81	48,25	9,856	Toplam	25383,183	239				3-4
	12. sınıf	38	48,03	8,445							
	Toplam	240	46,61	10,306							

Öğrencilerin yenilikçilik puanlarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=4,779$; $p<,05$). Gerçekleştirilen LSD çoklu karşılaştırma analizine göre (*); 11. Sınıfa devam eden öğrencilerin yenilikçilik değerlerine daha az önem verdikleri saptanmıştır.

Tablo 20: Özgenişletim puanlarının sınıf değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

<i>f, \bar{x} ve ss Değerleri</i>				ANOVA Sonuçları							
Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>	*	
Özgenişletim	9. sınıf	95	64,64	15,508	G.Arası	1650,963	3	550,321	2,265	,082	
	10. sınıf	26	66,08	15,160	G.İçi	57347,370	236	242,997			
	11. sınıf	81	59,43	15,736	Toplam	58998,333	239				
	12. sınıf	38	60,71	15,755							
	Toplam	240	62,42	15,712							

Öğrencilerin özgenişletim puanlarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=2,265$; $p>,05$).

Tablo 21: Öğrencilerin muhafazakârlık puanlarının anne eğitim durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

		<i>f, \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri</i>			ANOVA Sonuçları						
Grup		<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	*
MUHAFAZAKÂRLIK	İlkokul mezunu değil	11	67,73	31,369	G. arası	4319,150	4	1079,78	3,203	,014	1-2
	İlkokul	58	88,78	17,243	G. içi	79210,646	235	337,067			1-3
	Ortaokul	46	87,48	15,318	Toplam	83529,796	239				1-4
	Lise	75	86,88	18,318					1-5		
	Üniversite	50	86,98	18,643							
	Toplam	240	86,80	18,695							

Örnekleme oluşturan öğrencilerin muhafazakârlık puanlarının anne eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=3,203$; $p<,05$). Gerçekleştirilen LSD çoklu karşılaştırma analizine göre (*); Annesi ilkökul mezunu olmayanların muhafazakârlık değerlerine verdikleri önem her ne kadar düşük olsa da genel olarak bakıldığında anne eğitim durumu yükseldikçe muhafazakârlık değerlerine verilen önemin azaldığı görülmektedir.

Tablo 22: Öğrencilerin özaşkinlik puanlarının anne eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

		<i>f, \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri</i>			ANOVA Sonuçları						
Grup		<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	*
ÖZAŞKINLIK	İlkokul mezunu değil	11	69,45	48,895	G. arası	9251,684	4	2312,92	5,226	,000	1-2
	İlkokul	58	100,69	17,803	G. içi	104000,16	235	442,554			1-3
	Ortaokul	46	97,52	16,101	Toplam	113251,85	239				1-4
	Lise	75	97,47	19,061					1-5		
	Üniversite	50	95,32	21,888							
	Toplam	240	96,53	21,768							

Örnekleme oluşturan öğrencilerin özaşkinlik puanlarının anne eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=5,226$; $p<,05$). Gerçekleştirilen LSD çoklu karşılaştırma analizi sonuçları tabloda sunulmuştur (*). Annesi ilkökul mezunu olmayanların özaşkinlik değerlerine verdikleri önem her ne kadar düşük olsa da genel olarak bakıldığında anne eğitim durumu yükseldikçe muhafazakârlık değerlerine verilen önemin azaldığı görülmektedir.

Tablo 23: Öğrencilerin yenilikçilik puanlarının anne eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

		<i>f, \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri</i>			ANOVA Sonuçları						
Grup		<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	*
YENİLİKÇİLİK	İlkokul mezunu değil	11	44,00	13,077	G. arası	835,524	4	208,881	2,000	,095	
	İlkokul	58	45,98	9,881	G. içi	24547,659	235	104,458			
	Ortaokul	46	47,74	9,002	Toplam	25383,183	239				
	Lise	75	48,61	9,891							
	Üniversite	50	43,86	11,416							
	Toplam	240	46,61	10,306							

Örnekleme oluşturan öğrencilerin yenilikçilik puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=2,000$; $p>,05$).

Tablo 24: Öğrencilerin özgenişletim puanlarının anne eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

		<i>f, \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri</i>			ANOVA Sonuçları						
Grup		<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	*
ÖZGENİŞLETİM	İlkokul mezunu değil	11	64,27	15,014	G. arası	1148,228	4	287,057	1,166	,326	
	İlkokul	58	61,21	14,312	G. içi	57850,105	235	246,171			
	Ortaokul	46	59,30	18,091	Toplam	58998,333	239				
	Lise	75	65,19	14,358							
	Üniversite	50	62,12	16,865							
	Toplam	240	62,42	15,712							

Örnekleme oluşturan öğrencilerin özgenişletim puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=1,166$; $p>,05$).

Tablo 25: Öğrencilerin muhafazakârlık puanlarının baba eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

		<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri			ANOVA Sonuçları							
		Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	*
MUHAFAZAKÂRLIK	İlkokul mezunu değil		9	62,56	32,523	G. arası	5535,906	4	1383,97			1-2
	İlkokul		32	87,13	15,872	G. içi	77993,890	235	331,889			1-3
	Ortaokul		27	88,70	12,322	Toplam	83529,796	239		4,170	,003	1-4
	Lise		83	87,77	19,058							1-5
	Üniversite		89	87,66	17,835							
	Toplam		240	86,80	18,695							

Örnekleme oluşturan öğrencilerin muhafazakârlık puanlarının baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=4,170$; $p<,05$). Gerçekleştirilen LSD çoklu karşılaştırma analizi sonuçları tabloda sunulmuştur (*). Babası ilkökul mezunu olmayanların muhafazakârlık değerlerine verdikleri önemin diğer gruplardan daha düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 26: Öğrencilerin özaşkinlık puanlarının baba eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

		<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri			ANOVA Sonuçları							
		Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	*
ÖZAŞKINLIK	İlkokul mezunu değil		9	64,78	53,988	G. arası	9517,096	4	2379,27			1-2
	İlkokul		32	99,25	16,046	G. içi	103734,75	235	441,424			1-3
	Ortaokul		27	97,89	17,712	Toplam	113251,85	239		5,390	,000	1-4
	Lise		83	97,66	19,241							1-5
	Üniversite		89	97,28	19,634							
	Toplam		240	96,53	21,768							

Örnekleme oluşturan öğrencilerin özaşkinlık puanlarının baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=5,390$; $p<,05$). Gerçekleştirilen LSD çoklu karşılaştırma analizi sonuçları tabloda sunulmuştur (*). Babası ilkökul mezunu olmayanların özaşkinlık değerlerine verdikleri önemin diğer gruplardan daha düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 27: Öğrencilerin yenilikçilik puanlarının baba eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

		<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri			ANOVA Sonuçları							
		Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	*
YENİLİKÇİLİK	İlkokul mezunu değil		9	43,22	13,935	G. arası	259,614	4	64,904			
	İlkokul		32	48,50	8,195	G. içi	25123,569	235	106,909			
	Ortaokul		27	47,37	10,274	Toplam	25383,183	239		,607	,658	
	Lise		83	46,05	9,650							
	Üniversite		89	46,56	11,235							
	Toplam		240	46,61	10,306							

Örnekleme oluşturan öğrencilerin yenilikçilik puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=,607$; $p>,05$).

Tablo 28: Öğrencilerin özgenişletim puanlarının baba eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

		<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri			ANOVA Sonuçları							
		Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	*
ÖZGENİŞLETİM	İlkokul mezunu değil		9	64,89	15,720	G. arası	386,564	4	96,641			
	İlkokul		32	64,44	14,721	G. içi	58611,769	235	249,412			
	Ortaokul		27	64,00	15,942	Toplam	58998,333	239		,387	,818	
	Lise		83	61,19	15,445							
	Üniversite		89	62,10	16,428							
	Toplam		240	62,42	15,712							

Örnekleme oluşturan öğrencilerin özgenişletim puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=,387$; $p>,05$).

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin %59,2' si kız, %40,8'i erkektir. Öğrencilerin %51,1' i yaşamlarının çoğunu kentlerde geçirmiştir. Öğrencilerin birey düzeyi alt değer boyutlarının önemsenme sıralaması ise şu şekildedir; evrensellik, iyilikseverlik, güvenlik, uyarılım, geleneksellik, başarı, güç, uyma, hazcılık ve özyönelimdir. Öğrencilerin alt değer boyutu bağlamında en yüksek önemi (özaşkınlık ana değer grubunu oluşturan) evrensellik ve iyilikseverlik değerlerine verdikleri tespit edilmiştir. İyilikseverlik bireyin yakın çevresindeki kişilerin iyiliğini gözetme ve geliştirmeye dayanırken, evrenselcilik ise tüm insanların ve doğanın iyiliğini gözetmeye yöneliktir. Bu sonuçlar, Schwartz değer ölçeği kullanılarak yapılan bazı araştırma sonuçlarıyla da (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000; Özdemir ve Koruklu, 2011) örtüşmektedir. Davranışlarına yön verme bakımından en az önemli gördükleri değer tipi ise özyönelim ve uyarılım alt boyutlarından oluşan yeniliğe açıklık (yenilikçilik) değer tipidir.

Öğrencilerin ana değer tiplerine yükledikleri önem düzeyleri sırasıyla özaşkınlık, muhafazakârlık, özgenişletim ve yenilikçilik şeklindedir. Bu durum öğrencilerin, değişimden ziyade düzenin devamlılığını daha önemli gördüklerine ve toplumsal değerleri bireysel değerlerden daha çok önemsediklerini göstermektedir.

Cinsiyet ile özaşkınlık değerleri arasında kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğu saptanmış ve "cinsiyet ile davranışa yön veren değerler arasında fark vardır şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır. Muhafazakârlık, yenilikçilik ve özgenişletim değerleri ile cinsiyet arasında fark bulunmamıştır. Buna göre kızların iyilikseverlik ve evrensellik değerlerini daha fazla önemsedikleri belirtilebilir.

Okul türleri ile davranışlara yön veren değerler arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Öğrencilerin devam ettikleri sınıflar ile davranışlarına yön veren değerler arasında muhafazakârlık, özaşkınlık ve yenilikçilik değerleri arasında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Buna göre her üç değer boyutunda da 11. sınıf öğrencilerinin bu değerlere verdikleri önemin diğer sınıflara daha düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer değişkenine göre muhafazakârlık ve özaşkınlık değerleri arasında anlamlı fark saptanmıştır. Buna göre; yaşamının çoğunu köy-kasaba, ilçe gibi küçük yerlerde geçirenler arasında muhafazakârlık ve özaşkınlık değerlerine verilen önemin yüksek olduğu görülmüştür. Kırsal bölgelerde geleneksel yapının hâkim olması nedeniyle yaşamlarının çoğunu bu tür yerlerde geçiren bireylerin davranışlarına yön veren değerlerde muhafazakârlık ve özaşkınlık (doğanın ve çevresindekilerin iyiliğini gözetmeye dayanan) değerlerinin etkisi baskındır.

Gençlerin anne babalarının eğitim durumu ile değer tipleri arasındaki ilişki sonucuna göre hem anne eğitim durumu ile hem baba eğitim durumu ile muhafazakârlık ve özaşkınlık değerleri arasında ilişki vardır. Her iki grupta da ebeveyni ilköğretim mezunu olmayanlarda bu değerlere verilen önem en düşük düzeyde olmasına karşın, genellikle ebeveynlerin eğitim düzeyi yükseldikçe muhafazakârlık ve özaşkınlık değerlerine verilen önemin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak ortaöğretim öğrencilerinin davranışa yön veren değerler açısından bakıldığında, toplumsal yapımızda değerli kabul edilen anlayışlılık, hoşgörü, insanların ve doğanın iyiliğini gözetme, toplumun var olan ilişkilerinin ve bireyin kendi huzurunun korunması ve sürekliliğine önem verdikleri, dolayısıyla toplumla uyumlu tutum ve davranışlara sahip oldukları ifade edilebilir. Gerek ailede gerekse okulda nitelikli şekilde değerler eğitime ağırlık verilmesi, ebeveynlerin genç nesillere örnek rol model olmaları, aile içi ilişkilerin güçlendirilmesi, birlikte vakit geçirmeye daha fazla ağırlık verilmesi, iletişim teknolojilerinin kullanımı konusunda başta çocuk ve gençlerin bilinçlendirilmesi ve fazla kullanımının zararları konusunda farkındalık oluşturulması gerektiği önerilebilir.

KAYNAKÇA

- BULUT, S. S. (2013). "Gazi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü ve Diğer Bölüm Öğrencilerinin Değer Eğilimlerinin Karşılaştırılması", *The Journal of Academic Social Science Studies*, Vol: 6, Issue: 1, p: 1245-1261.
- ERSOY, E. (2012). *Değer Farklılaşmalarının Sosyolojik Boyutu*, İstanbul: Kum Saati Yayınları.
- KUŞDİL, M. Ersin. ve KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem. (2000). "Türk Öğretmenlerin Değer Yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı", *Türk Psikolojisi Dergisi*, S.45, C.15, s.59-76.
- ÖZDEMİR, Yalçın. ve KORUKLU, Nermin. (2011). "Üniversite Öğrencilerinde Değerler ve Mutluluk Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.8, S.1, s.190-210.
- SEVİNÇ, M. (2006). "Evrensel ve Yerel Değerlerin Eğitime Yansımaları", (ed.) Y. Mehmedoğlu ve A. U. Mehmedoğlu, *Küreselleşme Ahlak ve Değerler*, s.205-237. İstanbul: Litera Yayınları.
- TÜİK. 20/09/2015 <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18625>
- YALMANCI, S. (2009). *Öğretmen Adaylarının Değer Yönelimlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak: Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.